

Litteratur

Z. P. METCALF: General Catalogue of the Homoptera. Fasc. IV Fulgoroidea, Part 13 Flatidae and Hypochtonellidae. Raleigh, N. C., 1957. Pp. I—VIII, 1—565. Pris \$9.50.

Den nu utkomna delen är den sjunde i serien »General Catalogue of the Homoptera», liksom de tidigare författad av prof. Z. P. Metcalf, som avled i början av 1956. Den tar hänsyn till litteraturen fram till 31/12 1955. Ytterligare två av samme författare utarbetade delar, omfattande familjerna *Issidae* och *Cicadellidae*, komma att utgivas posthumt. Homopterkatalogen å sin sida är ett slags fortsättning på den redan 1927 påbörjade »General Catalogue of the Hemiptera», av vilken dock det mesta som utkommit ävenledes avser olika stritgrupper, med enstaka undantag bearbetade av Metcalf.

För specialisten äro dessa kataloger oundgängliga och av oskattbart värde. Men även de forskare som arbeta med stritar ur andra synpunkter än den taxonomisk-chorologiska kunna ha stor nytta av dem, försåvitt man överhuvud taget har intresse av tidigare litteratur över namngivna arter, släkten eller familjer. Förf. har nämligen vid sitt katalogiseringsarbete strävat efter att få med all vetenskaplig litteratur, där vidkommande former omnämnts, om så endast i förbigående. Inom klammer anges för varje citat lakoniskt den synpunkt det rör sig om, t.ex. »described», »key», »listed», »mimicry», »dimorphism», »morphology of head», »physiology of digestive system» etc. På detta sätt kan antalet citat för en enda art i några fall närma sig eller överstiga hundralet. Givetvis redovisas för varje citat det av originalförf. använda namnet. Under varje släktnamn uppräknas, jämte de arter som katalogförf. accepterar som hörande till släktet i fråga, även (med petitstil) sådana artnamn som tidigare någon gång räknats dit, med vederbörlig hänvisning till rätt plats i det aktuella systemet. Katalogen är, som förf. i sitt förord säger, ingen revision. Dock har Metcalf naturligtvis i många fall tvingats till självständiga ställningstaganden. Då han var en framstående systematiker, kan man ej betvivla att detta skett med all önskvärd vederhäftighet.

Den nyutkomna delen med dess 982 »goda» arter upptager ingen svensk och endast ett fåtal europeiska sådana. Men den som i likhet med rec. f.n. ägnar sig åt andra försummade insektgrupper, kan nog inte utan en viss avund bläddra i boken. Tänk om alla hittills beskrivna insekter varit katalogiserade på samma sätt! Vilken oerhörd besparing i tid och arbete för varje aktiv entomolog! Utgivandet av dessa kataloger lär

Entomol. T.s. Årg. 79. H. 1-2, 1958

tidigare ha mött stora finansiella svårigheter. I vilken mån det för framtiden tryggats är rec. obekant. Men givetvis förtjänar företaget all stöd från intresserade personers och institutioners sida. På alla entomologiska och zoologiska institutioners bokhyllor bör homopterkatalogen vara självskriven.

Frej Ossiannilsson

K. HARZ: Die Geradflügler Mitteleuropas. 494 sid., 255 textfig., 20 färgtavlor. Gustav Fischer Verlag. Jena 1957. DM 69.20.

Ovanstående arbete omfattar de insekter, som inbegripas under den gamla svenska benämningen rätvingar, d.v.s. kackerlackor, bönsyrsor, gräs-hoppor, vårtbitare, syrsor och tvestjärtar. Redan förut finnas flera tyska böcker härom; särskilt kunna nämnas de bekanta Tümpel »Die Geradflügler Mitteleuropas» (1907) och Zacher »Die Geradflügler Deutschlands und ihre Verbreitung» (1917), båda dock redan i vissa hänseenden föråldrade. Harz' arbete är betydligt mer omfattande och utförligt. Förf. säger i sitt förord, att han sökt åstadkomma ett verk, »das den heutigen Stand unseres Wissens über die Geradflügler darstellt, einen tiefen Einblick in ihren Körperbau, ihr Leben und ihre Verbreitung in Mitteleuropa gewährt und auch zeigt, was wir noch nicht wissen.» Han synes också i eminent grad ha lyckats med sitt program, och han har i stort sett rätt, när han säger, att han sannolikt inte förbisett något väsentligt tidigare publicerat arbete, som angår hans ämne. Redan i förordet anger han vad han menar med Mellaneuropa: det omfattar det område, som sträcker sig från Nord- och Östersjökusten till och med Alperna samt från Rhen till och med Karpaterna. Inom detta område är rätvingefauunan ganska rikt utvecklad och omfattar icke mindre än 200 arter, varav 45 endast förekomma söder om Alperna.

Verket inledes med en liten allmänt hållen skiss på ett par sidor, med bl.a. anvisningar om anläggandet av samlingar. Härefter följer den systematiska delen, som fyller resten av boken. Denna benämning är egentligen missvisande, ty i densamma inbegripes, förutom de rent taxonomiska uppgifterna med utförliga bestämningstabeller, också en redogörelse för morfologi och anatomi ävensom för arternas biologi och ekologi. Denna disposition är genomgående för hela arbetet. Varje grupp inledes med en allmän översikt. För ordningen *Saltatoria* är denna översikt synnerligen utförlig och intressant. Så behandlas exempelvis stridulationsorganen och arternas olika sång, som kan vara mycket varierande, synnerligen utförligt. Förutom vanlig sång finns t.ex. »Wechselgesang, Werbegesang, Störungs-laute, Such-laute, Ansprings-laute, Paarungs-laute, Flügelrascheln, Flugschnarren». Även honorna av vissa arter kunna stridulera. Olika med sången eller fortplantningen förbundna rörelser behandlas i ett särskilt avsnitt. För varje art följer sedan en morfologisk beskrivning med angivande av artens utbredning, ofta också följd av utförliga ekologiska uppgifter.

I slutet av boken finnes en 18 sidor stor litteraturförteckning samt en lista på tyska och latinska släkt- och artnamn. De 20 kolorerade tavlor, vilka visa några av de vanligaste och mest iögonfallande arterna, ibland i olika färgformer, kunna särskilt för nybörjaren vara av värde.

Som slutomdöme kan sägas att vi här fått ett fullt modernt arbete, som bör vara synnerligen stimulerande för den, som vill sätta sig in i gruppen, men som även genom sin grundlighet kan vara den långt komne specialisten välkommen.

O. Lundblad

Abhandlungen zur Larvalsystematik der Insekten 2. WERNER, KURT: Die Larvalsystematik einiger Kleinschmetterlingsfamilien. (Hyponomeutidae, Orthoteliidae, Acrolepiidae, Tineidae, Incurvariidae, Adelidae.) Akademie-Verlag, Berlin 1958. — Pris häftad DM. 19.50.

Det här föreliggande arbetet erbjuder ett allvarligt och till stor del lyckligt utfallet försök att inordna larverna till de mellaneuropeiska arterna av nämnda småfjärilsfamiljer i ett examinationssystem, som för fram till artdefinition.

Författaren betonar, att den stora svårigheten för klassifikationen ligger i »der Mangel an gut ausgeprägten und leicht erkennbaren Merkmalen,» och det vill man nog gärna tro. Redan larvernas svagt kitiniserade hud gör, att vissa proportionsförändringar måste ske, när de konserveras. Det måste därför bli en i viss mån olika uppgift att bestämma färskt och konserverat material. Och då systematiken här måste baseras i stort sett på den inbördes placeringen av borst, så kan nog det hela sägas vara problematiskt. Detta framgår också med all önskvärd tydlighet av tabellerna. Man måste alltså använda dessa med stor urskillning och pröva sig fram till det rätta.

Då tidigare litteratur i ämnet huvudsakligen sysslar med systematik baserad på larvernas näringsväxter och typiska sätt att angripa dem, så är verket i viss mån ett pionjärarbete. Stor möda har därför måst läggas ned på att anskaffa arbetsmaterialet genom fångst och uppfödning. Men, som ofta sker, ha just de stora svårigheterna, som måst övervinnas, givit boken dess största plusvärde.

De talrika bilderna äro genom sin enkelhet och uteslutning av för bestämningen oviktiga detaljer klart överskådliga. — Särskilt intressant är kapitlet »Larval-imaginalsystematischer Vergleich.» Här redogöres utförligt och kritiskt för de tidigare försök, som gjorts att ställa imagines- och larvalsystematiken på samma bas, och man får en god överblick över svårigheterna. Författaren deklarerar därvid sin egen ståndpunkt från fall till fall. — Verket avslutas med en utförlig litteraturförteckning.

Bror Hanson